PISICA
ÎN ARTĂ

traducere din limba engleză de
MIHAI MARIAN

Creat cu pasiune şi savoir-faire. Un volum Baroque Books & Arts®.

CUVÂNT-ÎNAINTE

Hannah Shaw, zisă și Kitten Lady

S-ar putea să nu existe pe lume o creatură care să captiveze imaginația omenească mai profund decât pisica domestică. Încă de la începuturile relației, când oamenii neolitici din Semiluna Fertilă au încheiat un parteneriat mutual cu pisica sălbatică africană *(Felis silvestris lybica)*, acum aproape zece mii de ani, aceste neașteptate aliate s-au instalat aproape în toată lumea, plasându-se cu măiestrie direct în centrul societății. Doar în Statele Unite mai mult de un sfert din gospodării găzduiesc astăzi o pisică, iar în întreaga lume trăiesc 600 de milioane de pisici, numărul fiind în creștere. Peste secole și continente, artă și cultură populară, pisica a rămas întotdeauna un fascinant personaj principal.

Dacă vreți să înțelegeți cum privește o societate pisicile, este suficient să căutați cum sunt înfățișate în cultura vizuală. Sunt ascunse în peisaj sau domină cadrul? Sunt reprezentate în postură majestuoasă sau transformate în meme, cu un aer caraghios? Pisicile au fost distribuite de-a lungul istoriei în cele mai diverse roluri diverse, uneori și contradictorii, în artă, modă, televiziune și film: pisica elegantă din poală și vagaboanda zbârlită din alee, zeița venerată și spiritul însoțitor din umbră, mascota politică neobosită și amatoarea leneșă de lasagna. Poate că forța de atracție infailibilă a pisicii se datorează sentimentului că ea acaparează simultan, fără niciun efort, toate aceste calități. Am fost cucerită de reprezentările istorice ale pisicilor în artă în timp ce lucram la volumul *Cats of the World*, bestsellerul meu despre protejarea și cultura pisicilor la nivel mondial, publicat în 2024. Pentru acel proiect, conținând fotografii făcute de soțul meu, Andrew Marttila (fotograf profesionist de pisici, cu o lucrare inclusă și în volumul de față; vezi p. 217), am călătorit în treizeci de țări pentru a surprinde un portret intim al protejării pisicești în jurul lumii. Această trudă a iubirii a izvorât chiar din munca mea de o viață aici, în Statele Unite: am salvat pisoi abia născuți, am predat cursuri de îngrijire a pisoilor pentru adăposturi de animale și pentru publicul larg și am întemeiat Orphan Kitten Club, o organizație nonprofit națională cu misiunea de a salva viața celor mai mici și vulnerabili pisoi. Cum reflectez permanent la punctul de intersecție dintre cultură și protejarea felinelor din Statele Unite, am privit *Cats of the World* ca pe un prilej de a descoperi relația dintre societate și pisici, din Munții Nepalului până în insulele Kenyei.

În timpul unei vizite într-o galerie pariziană de vechi artefacte al cărei curator este un istoric de artă francez, am fost irezistibil atrasă de o colecție de sculpturi și picturi reprezentând pisici negre în postură de vrăjitoare diabolice. Am avut și eu o pisică neagră și am iubit-o mult, iar acele lucrări acționau ca o lupă obsedantă pusă pe temerile și superstițiile care dominau percepția societății franceze medievale asupra acestor ființe. Dar nu ne aflam acolo doar ca să reflectăm pe marginea moștenirii artistice a felinelor. Urma să îl întâlnim și pe Ponpon, un glorios exemplar rotofei, negrumătăsos, adoptat de curator, care acum se plimbă printre exponate ca o capodoperă din zilele noastre. Distinsul portret al lui Ponpon își trăiește permanența în paginile colecției pe care noi am adunat-o în calitate de curatori, propunând un refuz tăcut secolelor de suspiciuni care l-au precedat.

Cred că reprezentarea artistică are puterea nu numai să reflecte, ci și să modeleze percepțiile noastre. Cum raportului dintre om și pisică îi priesc mai ales spațiile private – în spatele ușilor închise sau în liniștea nopții –, pisicile au rămas învăluite, din perspectivă istorică, în mai mult mister decât câinii, a căror relație cu oamenii se consumă cel mai adesea în public. Este de înțeles că reprezentările artistice din vechime redau pisicile într-o aură de mister, ca de pe altă lume, în vreme ce atmosfera digitală atotprezentă astăzi aduce un realism care le reașază în rolul de companioane și membre ale comunității. Instantanee, care de care mai intime, circulă acum prin fluxurile noastre de comunicare și cohorte de pisici pozează ca muzele pentru omenire. Până și pisicile comunitare (numite uneori „sălbatice"), neînțelese de când sunt ele, se întâlnesc acum cu aparatul de fotografiat și brusc devin vizibile. Ecourile acestei vizibilități capabile să salveze vieți se reflectă în sentimentele tot mai adânci ale publicului față de pisici și în creșterea recentă a numărului de voluntari, de familii de plasament și de adopții. Când reprezentarea inspiră compasiune, arta devine instrument de susținere a unei cauze.

Acest album reprezintă un frumos elogiu adus legăturii noastre cu pisicile – în continuă evoluție, mereu de încredere. Sunt impresionată de amintirea pisicilor pe care le-am iubit, pe care o regăsesc în aceste pagini: greutatea tandră a unei drăgăstoase pisici negre reflectată într-o pictură modernistă de Henri Matisse (vezi p. 90), legătura mută dintre o femeie și pisica gravată în lemn de Fumi Yanagimoto (vezi p. 215), figura familiară a unei pisici tigrate viclene sculptate în curba unui scaun din lemn de Gérard Rigot (vezi p. 62). Ca mare iubitoare și protectoare de pisici, mă simt impresionată de profunzimea și amploarea acestor imagini, și onorată că am avut șansa să particip la crearea albumului lor, în calitate de curator. Vă invit să îl savurați în liniște – poate cu o ceașcă de ceai fierbinte și cea mai iubită pisică tolănită alături.

SCURTĂ ISTORIE A PISICILOR ÎN CULTURA VIZUALĂ

Leïla Jarbouai

Pisica domestică *(Felis catus)* este unul dintre cele mai îndrăgite animale de companie din lume, unde există astăzi în peste 600 de milioane de exemplare, întrecându-și eternul rival, câinele, în multe țări și culturi. Ambigue prin natura lor, aceste vietăți „domestic-sălbatice" fac parte de milenii din peisajul uman și din cultura vizuală. De-a lungul secolelor, relația noastră complexă cu ele a pendulat între fascinație și repulsie. Pasiunea actuală pentru pisici este rezultatul unui proces îndelungat de evoluție socială și culturală, un proces aflat în plină evoluție în imaginile care le înfățișează încă din cele mai vechi timpuri.

Pisicile fac parte din familia Felidae și au în comun natura carnivoră și instinctul de vânătoare al felinelor mari, împreună cu extraordinara lor flexibilitate, viteză și precizie în mișcări. Subfamilia lor, Felinae, include anumite carnivore, cum sunt leoparzii și lincșii, care se deosebesc de alte feline prin capacitatea lor de a toarce, nu și de a rage. În orice caz, membrii speciei *Felis catus,* spre deosebire de rudele lor mai mari, sunt atât prădători – prinzând rozătoare mici, păsări, șerpi și șopârle – cât și pradă – fiind vânați de vulpi, câini, bursuci, jderi și păsări răpitoare – și întrunesc caracteristici contradictorii ale ambelor categorii.

Pisica este o armonioasă și surprinzătoare îmbinare a contrariilor, alternativ blândă și feroce, tandră și violentă, domestică și sălbatică, atașată de oamenii ei (adică de cei care o hrănesc, o adăpostesc, o mângâie, asta dacă ei există) și implacabil de independentă, nonșalantă și activă, leneșă și neobosită, casnică și aventuroasă, precaută și curioasă. Indiferent dacă trăiesc în orașe sau la țară, pe străzi – chiar și sub formă de graffitti (vezi p. 10) – sau în case, dincolo de nenumăratele diferențe de caracter și individualități, toate pisicile au în comun o calitate greu de definit și o libertate de spirit de neînfrânat.

Înzestrate fie cu blană mătăsoasă și linii elegante sau cu blană aspră și trăsături de sălbăticiune, pisicile aterizează mereu pe picioare. Își etalează deschis senzualitatea și dragostea de viață și descoperă fără greș cele mai confortabile culcușuri. Pisicile adoră răsfățul, dezvăluindu-și trăsăturile menite să-i inspire pe artiști și să îmbogățească nesfârșita istorie iconografică inspirată de legăturile trainice dintre noi și această mică felină, pe cât de obișnuită, pe atât de specială.

Istoria noastră comună a început în urmă cu aproape zece mii de ani. Pisica domestică *(F. catus)* se trage din *F. silvestris lybica,* o pisică sălbatică din Orientul Mijlociu și Nordul Africii, la rândul ei provenită din mai cuprinzătoarea specie *F. sylvestris,* și a evoluat puțin din punct de vedere morfologic în vremea parteneriatului ei de mii de ani cu oamenii. Deși a rămas în mare măsură un mister cum și când anume pisicile s-au domesticit, putem presupune că agricultorii le-au îmblânzit inițial în Neolitic, când în Semiluna Fertilă s-a dezvoltat cultivarea pământului în vederea obținerii de recolte, iar oameni au apreciat capacitatea lor de a prinde rozătoarele care altfel ar fi distrus cerealele depozitate. Reprezentările timpurii de pisici, de la picturile din vechile morminte egiptene până la mozaicurile romane (vezi pp. 36 și 155), le descriu în ipostaza lor de vânători.

Pisica reprezintă o rară excepție în istoria relațiilor dintre specii: oamenii nu au reușit niciodată să le învețe trucuri noi, ca să spunem așa, sau să le folosească altfel decât le place lor: ca vânător de rozătoare, care își îndeplinește această funcție exclusiv după bunul-plac. Spre deosebire de vite, cai și câini, pisica nu a fost niciodată pusă la treabă, fiind fundamental un animal liber, care se opune fără niciun compromis să fie închisă sau lipsită de independența sa esențială, chiar și între cei patru pereți ai unui minuscul apartament de oraș. În afara utilității ei considerabile ca vânător – care nu numai proteja recoltele și contribuia la limitarea răspândirii bolilor, dar se dovedea indispensabilă și pentru călugări și învățați, ferindu-le cărțile și documentele de rozătoarele rătăcitoare –, pisica a reușit acum să-i convingă pe oameni că valoarea ei supremă constă în faptul că... nu are așa ceva. Importanța ei constă pur și simplu în prezența sa unică, prezență care îi asigură statutul de obiect al încântării generale, mai cu seamă pentru artiști.

Fascinația exercitată de feline poate fi cel mai ușor urmărită prin felul în care ele au fost reprezentate în cultura vizuală, de la picturi, sculpturi și gravură până la cărți, modă și cultură populară, începând cu vechile sigilii minoice (vezi p. 57) și străbătând tot drumul până în prezent, în GIF-uri animate virale (vezi p. 41). Mai presus de orice, pisica a avut întotdeauna o dimensiune sacră, fie ea divină ori diabolică. Fiind vorba de animale fecunde, care nasc mai multe rânduri de pisoi pe an, diverse culturi le-au asociat cu zeițele fertilității și cu norocul. Se știe bine că în Egiptul antic pisicile erau considerate strâns conectate cu divinul. Aceste animale de companie iubite erau protejate de lege, mumificate și înmormântate, cu ritualuri respectate cu strictețe (vezi p. 175). Multe dintre sculpturile de pisici șezând (vezi p. 29) păstrate nu erau în sine divinități, ci ofrande aduse fiicei zeului soare Ra, Bastet. Ea lua uneori înfățișarea unei femei cu cap de pisică sau a unei războinice, a nemiloasei leoaice Sekhmet, fiind zeița care se îngrijea de cămin și protectoarea femeilor însărcinate și a

copiilor. Uluitor este că știm numele unei singure pisici din Egiptul antic, și anume Nedjem, consemnat într-o hieroglifă din vremea domniei lui Hatshepsut (cca 1473–1458 î. Hr.).

Din câte se pare, pisicile s-au răspândit din vechiul Egipt pe diverse continente călătorind pe mare. Marinarii, învățații, pelerinii și tot felul de alți călători le luau cu ei pe vas ca să-și apere de rozătoare proviziile sau prețioasa încărcătură.

Se crede că fenicienii le-au adus în Europa în secolul al V-lea î. Hr., iar apoi coloniștii europeni le-au purtat în Americi, în secolul al XVI-lea. În urmă cu aproape 1 400 de ani, negustori și diplomați au luat cu ei pisici în călătoriile lor din vestul Mediteranei prin Asia Centrală și până în China, de-a lungul Drumului Mătăsii, pentru a fi dăruite elitelor. În Japonia, probabil că au fost aduse în secolul al VI-lea pe nave chineze care transportau suluri budiste, având la bord același rol de protecție împotriva rozătoarelor.

De atunci, pisicile, *neko,* au ocupat întotdeauna un loc special în cultura japoneză, funcționând ca inepuizabilă sursă de inspirație. Acoperind o gamă largă, de la adorabile la înfricoșătoare, ele sunt personaje fundamentale în folclor, de la *maneki-neko* „pisica norocoasă" până la monstrul felin, *nekomata* (vezi pp. 78 și 185). Pisicile realist înfățișate în gravurile *ukiyo*-e ale lui Utagawa Kuniyoshi și Utagawa Hiroshige din secolul al XIX-lea (vezi pp. 89 și 102) s-au răspândit dincolo de granițele Japoniei, devenind simboluri și contribuind la popularizarea simpaticelor produsele ale curentului kawaii contemporan, cum sunt figurinele minuscule Sonny Angel produse de Dreams Inc. (vezi p. 179), Hello Kitty, și personajul pisică din filmele produse de Studio Ghibli.

În lumea islamică, pisicile se bucurau de aceeași prețuire, dar fără să ajungă la nivelul zeificării. Legenda spune că profetul Mahomed a preferat odată să-și taie o mânecă, pentru ca să nu trezească un motan care adormise pe ea. Pisicile au voie să intre în moschei, iar artiști ca Zeinab Saleh le-au reprezentat tolănite pe covorașe de rugăciune (vezi p. 197). În orașele din întregul Orient Mijlociu și bazin mediteraneean, pisicile vagaboande sunt un deliciu pentru localnici și fotografi.

În unele culturi din Occidentul european, pisicile nu au fost primite cu aceeași căldură. Deși există reprezentări în artă și în obiecte efemere, cum ar fi pe un vas mare grecesc, din ceramică, numit Krater, ce datează din perioada 420–400 î. Hr. (vezi p. 81), pisica este mai puțin prezentă în cultura vizuală a Europei premoderne.

După creștinarea continentului, senzualitatea și caracterul tainic al pisicii, lăcomia și nerușinarea care i se atribuiseră, precum și ochii săi fosforescenți, care îi îngăduiau să vadă în întuneric, au făcut-o să pară stranie. Multă vreme a fost asociată cu diavolul, mai ales când avea ghinionul să fie neagră, ca întunericul nopții.

Acest mic prădător modest putea fi foarte folositor în viața de zi cu zi, dar era mult prea fermecător ca să fie și inocent. Pisicile puteau să apară în desene amuzante pe marginile manuscriselor medievale cu miniaturi (vezi p. 106), dar în Renaștere erau reprezentate înfruptându-se din păsări ca simboluri hristice sau fugind de îngeri (vezi p. 70). Între 1450 și 1650, în toiul vânătorii de vrăjitoare, pisicile erau considerate aducătoare de ghinion, acuzate nu numai de prea mare apropiere de vrăjitoare, dar și că ar fi fost una dintre formele pe care acestea le puteau lua.

În vremea Revoluției Industriale și a urbanizării Europei din secolul al XIX-lea, s-a produs o schimbare radicală a relațiilor cu pisicile. Nu mai erau apreciate doar ca vânătoare de rozătoare, dar au început să-și asume rolul de care se bucuraseră de secole în cultura Africii, Orientului Mijlociu și Asiei, cel de companion respectat și independent.

Această schimbare s-a datorat în mare parte revoluțiilor din cultura vizuală și populară – de pildă ilustrațiile antropomorfe ilare, cu care te poți ușor identifica, ale artistului britanic Louis Wain (vezi p. 220). În Anglia victoriană a luat avânt și creșterea animalelor de rasă, glorificând farmecul pisicilor îngrijite în fața unui nou public (vezi p. 208).

Noul proces de domesticire a pisicilor se reflectă și se refractă în artă. Au devenit companioane de zi cu zi, membre ale familiei care aduceau tandrețe în spațiile interioare, cu atât mai prețioasă cu cât erau la fel de capabile să facă și contrariul: să devină feroce. Din secolul al XIX-lea, artiști ca Henriëtte Ronner-Knip și John Henry Dolph au început să producă scene siropoase cu pisici mamă veghindu-și pisoii sau pisici cu pisoi, cât se poate de atrăgătoare pentru o clientelă de burghezi înfloritori, proprietari de pisici (vezi pp. 176 și 200). Aceste imagini tandre se constituie în exemplu de îngrijire a copiilor, a tinerelor fete în special, înfățișate deseori împreună cu animalul lor de companie, cum este portretul făcut de Pierre-Auguste Renoir Juliei Manet (vezi p. 108), care reușește să sugereze pe pânză torsul pisicii. Legătura specială dintre copii și feline continuă până astăzi: într-o fermecătoare imagine din 1980, surprinsă de fotograful Jamel Shabazz, vedem un băiețel ținând un pisoi pe străzile New Yorkului (vezi p. 43).

Au existat și nenumărate reprezentări ale așa-zisei legături speciale dintre doamne și companioanele lor

feline din întreaga istorie a artei, de la portretul plin de culoare făcută de Henri Matisse fiicei sale Marguerite alături de pisica sa neagră până la delicata fotografie surprinsă în 1952 de Gordon Parks lui Eartha Kitt cu doi pisoi (vezi pp. 90 și 214). Începând de la sfârșitul secolului XX, picturi în care artiștii reprezentau în mod special bărbați cu pisici reflectă versiuni noi ale masculinității, în care stridența virilă se estompează și uneori prezintă o înclinație homosexuală. În portrete lucrate de Alice Neel (vezi p. 112) și Kerry James Marshall (vezi p. 125), vedem bărbați care nu se tem să-și etaleze afecțiunea sau senzualitatea. Având la picioare sau în brațe un asemenea mic vânător, ei se arată vulnerabili și plini de afecțiune, opusul masculului feroce.

Pisicile sunt reprezentate atât de deschis și de des datorită unui motiv simplu: incredibila lor frumusețe. Câteva forme distinctive le fac imediat recognoscibile – urechi ascuțite, ochi migdalați și lăbuțe cu pernițe. Diversitatea blănii lor – nuanța precisă, poziționarea petelor, dimensiunile dungilor și lungimea părului – le pune la dispoziție creatorilor o paletă nelimitată, cu care să se joace în voie.

Silueta lor sinuoasă aduce aminte de o caligrafie iscusită, ceea ce apare evident în sculpturile dinamice ale artistului coreean Lee Sangsoo (vezi p. 73). Pisicile adoptă cele mai neverosimile poziții, ghemuindu-se ca o minge sau întinzându-se într-o linie nesfârșită după doar un minut, așa cum a surprins pictorul sârb Endre Penovác (vezi p. 165).

Ținuta lor majestuoasă și plutirea din timpul mersului – ca balerinele pe poante – le asigură titlul de cele mai elegante creaturi, cu aer imperturbabil, cu ochi mari și strălucitori, pe care îi închid din când în când, ca să ne arate că ne înțeleg.

Artiștii au înfățișat mereu și mereu pisicile ca pe niște egale ale lor, de la tabloul liniștit pictat de Gwen John în 1904, reprezentându-l pe iubitul ei motan tărcat Edgar Quinet (vezi p. 126), până la legătura aproape transcendentă a lui Tracey Emin cu felina ei cenușie, Docket, în noul mileniu (vezi p. 66). Unele dintre pisicile artiștilor au intrat în istorie ca însoțitori celebri de-o viață, cu nume și personalitate proprie, portretizați de stăpânii lor ca o modalitate de a surprinde scânteia lor de viață.

În același fel, pisicile au devenit și companioane clasice ale scriitorilor, o evoluție firească, poate, de când călugării în Evul Mediu le-au adoptat, ca să le salveze pergamentele de furia rozătoarelor (vezi p. 54).

Așa cum se vede în fotografiile artistului contemporan kenyan Bill Muganda (vezi p. 103) sau pe pânzele pictoriței americane Hilary Pecis (vezi p. 11), pisicile au rămas făpturi de bibliotecă: iubesc liniștea și pacea, dormind în tihnă ore în șir, în acea atmosferă studioasă.

Pisicile le-au dat inspirație scriitorilor, ca adevărate muze, dacă ne gândim la Dr. Seuss, Beatrix Potter și T.S. Eliot (vezi pp. 12, 42 și 69).

Chiar dacă în vremuri de demult mieunatul lor amintea de sabatul vrăjitoarelor, au avut o influență pozitivă asupra muzicii pop – Telemachus, pisoiul lui Carole King, împodobea grațios coperta albumului ei *Tapestry*, din 1971, iar Freddie Mercury era atât de iubitor de pisici, încât avea mai multe farfurii în formă de pisică (vezi pp. 53 și 109).

Prezența tot mai mare a pisicii în cultura vizuală merge mână în mână cu pasiunea pentru pisici din lumea reală, gândindu-ne că doar în Statele Unite peste o pătrime dintre gospodării găzduiesc asemenea companioane „domestic-sălbatice". Dar adorația nu a fost întotdeauna atât de profundă, iar pisica neagră reprezintă un mic univers interesant.

După secole în care a fost percepută ca aducătoare de ghinion, pisica neagră a devenit emblematică pentru modernitatea din Franța secolului al XIX-lea, când a jucat un rol simbolic în începuturile revoluționare ale artei moderne. Édouard Manet a așezat o pisică la picioarele prostituatei Olympia, în locul câinelui, simbolizând prin tradiție fidelitatea și căsătoria, care a dat numele cabaretului boem din Montmartre, pentru care a fost reprezentată pe un afiș realizat de Théophile Alexandre Steinlen ca simbol al Parisului de la sfârșitul secolului (vezi pp. 147 și 23). Pisica odinioară satanică, din cercul vrăjitoarelor, devenea astfel emblema spiritelor libere și a artiștilor.

Întâlnim în continuare din abundență exemple de pisici negre cool: pictorița Linda Stark a reprezentat-o pe a ei într-o lucrare suprarealistă, în care capul ei este inima unei flori fantastice, în vreme ce creatorul de modă Thom Browne a propus o geantă pentru pasionați tot sub formă de felină, cu un cap pivotant (vezi pp. 20 și 171). Dar, în anumite culturi, pisica neagră și-a păstrat totuși încărcătura negativă, vrăjitorească, având cele mai mici șanse să fie adoptată din centrele de salvare, un memento că în continuare are nevoie de noi ca să îi asigurăm iubire și un cămin, indiferent cât de des apare pe pânze sau în meme amuzante.

Aglomerarea pisicilor pe rețelele sociale în imagini virale ridică probleme de natură etică, pe care această carte de iconografie felină încearcă să le pună în evidență – în ideea că arta poate să îndeplinească un rol solid în îmbunătățirea relației noastre cu animalele. Vedeta din filmul *Flow,* câștigător al unui Premiu al Academiei în 2024 (vezi p. 152), spre exemplu, o

curajoasă felină cu blana scurtă, a reușit să inspire o modă a adopțiilor de pisici negre.

Indiferent cât de multă pasiune sunt capabile să inspire, trebuie să ținem seama că aceste creaturi sunt ființe vii care trebuie respectate în toată integritatea și individualitatea lor. Colecția de imagini prezentate în *Pisica* reprezintă un studiu revelator care ilustrează relația simbiotică dintre oameni și iubita lor companioană felină în artă și în cultura populară. Albumul *Pisica* este o celebrare a legăturii noastre cu aceste prietene, o mică încercare de a le mulțumi pentru binele pe care ni-l aduc, atunci când au chef, și demonstrează că ele au adus enormă inspirație artiștilor, autorilor, salvatorilor de animale, muzicienilor, fotografilor, creatorilor de modă, cineaștilor și aparent tuturor celor care au avut vreodată plăcerea de a savura clipa alături de ele. Paginile care urmează ne dezvăluie că noi, oamenii, ne-am inspirat dintotdeauna din filozofia înnăscută a pisicilor: să fim noi înșine, indiferent ce se întâmplă; să ne păstrăm personalitatea; și să rămânem liberi, departe de orice servitute.

ROBERT GOBER

Cat Litter
(Nisip absorbant pentru pisici), 1989

Ipsos, cerneală și vopsea pe bază de latex,
43,2 × 20,3 × 12,7 cm;
Ediție de 7 exemplare + 2 exemplare de autor

Artistul american Robert Gober (n. 1954) evocă adesea în operele sale spiritul vag sinistru și bizar care se ascunde în spatele consumismului și al vieții de familie, conferind unor obiecte banale o multitudine de semnificații. Și nici pisica de un galben-strălucitor care ne fixează cu privirea de pe *Cat Litter* nu face excepție. Această sculptură, ca o bună parte din opera lui Gober, este o copie de o asemănare uimitoare, realizată din ipsos, a pungii de 5 kilograme cu nisip de litieră pentru pisici, pusă în vânzare la Fine Fare, rețea de supermarketuri din New York City. În centrul atenției este capul pisicii, pictat de mână, cu ochii inexpresivi, mustățile aspre și blana conturată cu negru. Textul de pe ambalajul pungii promite o absorbție superioară și lipsa mirosului, repetând promisiunea mărcii de a asigura o litieră igienică, dar atinge și temele referitoare la curățenie și îngrijire prezente în celelalte sculpturi ale lui Gober, printre care se numără și chiuvete și părți ale corpului. Totul ar trebui să fie inofensiv, dar ceva din privirea și din nuanța ciudată a blănii pisicii nu este deloc prietenos. *Cat Litter* a fost expusă prima dată într-o instalație la Paula Cooper Gallery din New York în 1989, unde opt exemplare ale sculpturii s-au alăturat unui dialog conceptual cu alte lucrări ale lui Gober într-un spațiu proiectat chiar de el, care cuprindea un tapet reprezentând un bărbat de culoare linșat și un bărbat alb dormind, alături de o sculptură înfățișând o rochie de mireasă. Deși apar ca obiecte disparate, între cele trei lucrări și subiectele lor – bărbați, vii și morți, „mireasa" și pungile cu nisip de litieră – există conexiuni care țin de iubire, intimitate și risipă, înscriindu-se în puternicul curent critic al artei contemporane.

BOUCHERON

Colierul Wladimir, Le Chat, din Animaux De Collection, 2021

Diamante, perle de cultură, tanzanite, safire și aur alb

Pentru un iubitor sau iubitoare de pisici care nu duce lipsă de nimic, acest colier de la casa franceză de bijuterii Boucheron reprezintă un cadou perfect. Broșa-pandantiv felină decadentă (și detașabilă) cu diamante, safire și tanzanite, montată aici pe un șirag dublu de perle de cultură, a fost inspirată de figura Motanului Wladimir, vechea mascotă a acestei firme de bijuterii. Potrivit legendei, superba pisică neagră, cu ochi de chihlimbar și blană pufoasă, veghea odinioară asupra Casei Boucheron din Place Vendôme de la Paris, deschisă în 1893. Wladimir este prezent în designul de bijuterii Boucheron de la sfârșitul secolului al XIX-lea, apărând inițial pe broșe cu diamante. În anii 1970 și 1980, și-a câștigat o nouă faimă ca stea a campaniilor publicitare, purtând în jurul gâtului, în loc de zgardă, un colier luxos cu diamante. De la întemeierea ei în 1858 de către bijutierul Frédéric Boucheron, firma a creat bijuterii de lux rafinate create să fie purtate, mai degrabă decât ținute în seif la bancă. Animalele – printre care arici, șerpi, păsări colibri și pisici – au fost prezente în mod constant în creațiile casei. În 2021, directorul de creație Claire Choisne a imortalizat din nou figura lui Wladimir, de data asta în diamante, subliniind rolul pisicii ca membru cheie al casei. Inspirat de „nonșalanța elegantă" a motanului cu ochi strălucitori, capul este lucrat predominant din diamante, în vreme ce corpul este din aur alb. Ochii lui frapanți, dintr-o abundență de safire, sidef și cuarț, sunt completați de colierul pe care îl poartă, o trimitere la campania care l-a făcut celebru.

JODIE NISS

Untitled (#2) (Fără titlu), 2022

Ulei pe panou de lemn, 40,6 × 30,5 cm
Colecție privată

Este ceva obișnuit ca oamenii să pună pe seama animalelor, și în special a celor de companie, comportamente omenești. În acest fel, ei își consolidează legăturile prin identificarea punctelor comune. Este, de asemenea, un mijloc de transfer, o modalitate de a atribui sentimente unui avatar situat în afara propriei persoane. Această pisică antropomorfizată adoptă o atitudine foarte umană în tabloul *Untitled (#2)* al artistei americane Jodie Niss. Pisica pufoasă zace prăbușită lângă un perete cu oglindă, cu picioarele întinse într-o poziție adorabilă. S-ar putea să doarmă adânc sau ne-o putem imagina mieunând leneș. Privitorul se poate întreba ce a făcut-o să se abandoneze în acea poziție? Niss, pictoriță și profesoară de artă din New York, lucrează în mod obișnuit în vopsele de ulei și acuarele. Deși animalele sunt unul dintre subiectele ei preferate, a ajuns să picteze pisici oarecum accidental. A început cu portrete de stăpâni de pisici, dar cu timpul și-a dat seama că se simțea mai atrasă de expresivitatea felinelor în sine, având personalități capabile să transmită atât emoții omenești, cât și un soi de magnetism quijotesc. Considerând că animalele pot reprezenta oamenii, ea crede că privitorii se pot identifica mai ușor cu imaginile, regăsindu-se. Într-adevăr, ne putem imagina prăbușiți în acea poziție, obosiți sau fără niciun chef, cu gura întredeschisă, ca pisica dolofană din acest tablou, fie visând, fie bombănind, în funcție de starea de spirit a privitorului.

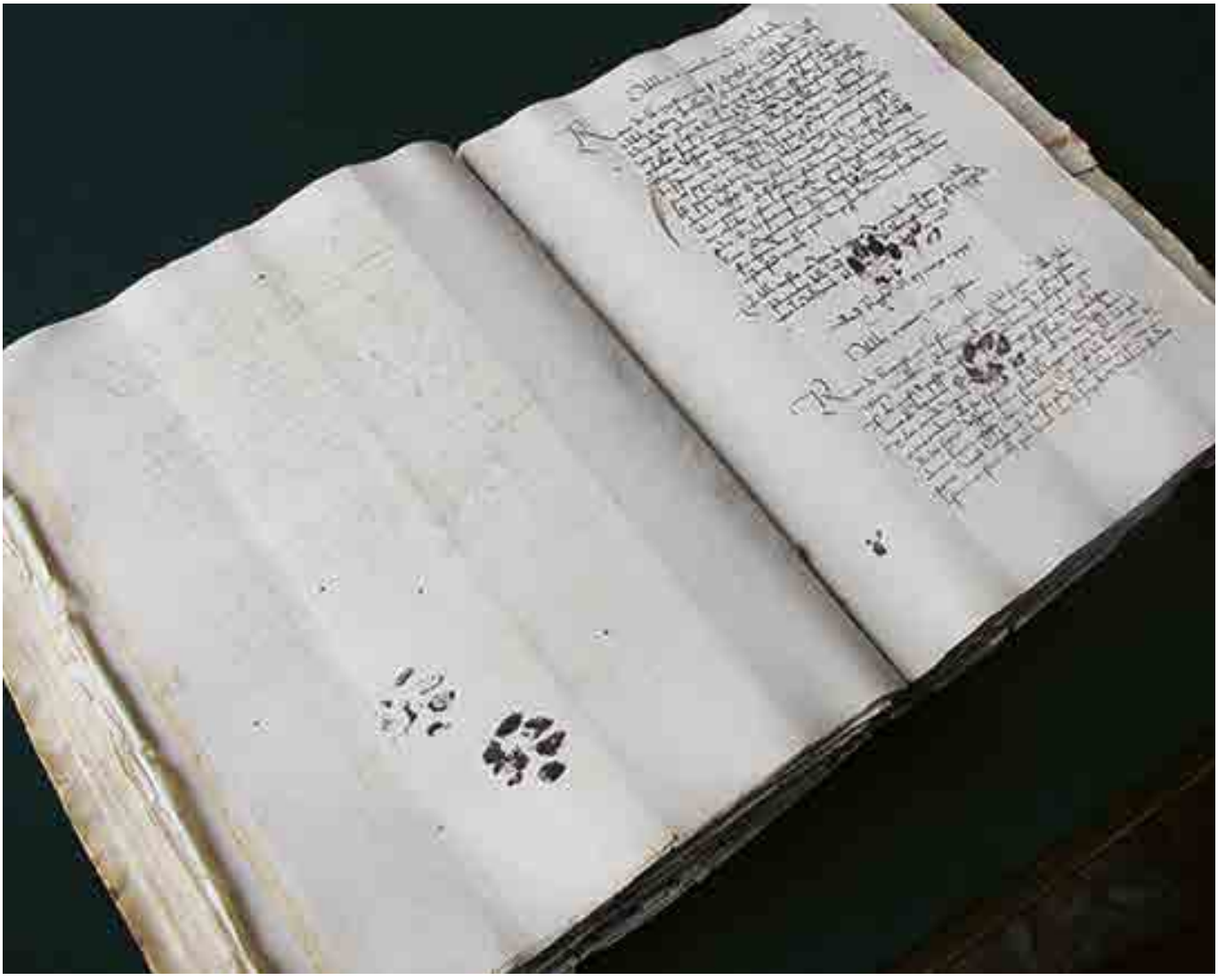

MAUD LEWIS

Untitled [Three Black Cats], [Fără titlu (Trei pisici negre)], în jurul anilor 1960

Ulei pe carton din celuloză, 22,5 × 29,7 cm
Art Gallery of Nova Scotia, Halifax, Canada

Trei pisici negre stilizate – o mamă cu doi pisoi – stau înșirate privind drept în față, cu ochi mari și oarecum surprinși, într-o grădină, primăvara, plină de flori de măr și lalele. Pictate de artista canadiană Maud Lewis (1901–1970), cele trei făpturi sunt probabil inspirate de Fluffy, pisica neagră cu părul lung din copilăria sa. Pisicile negre au fost un subiect preferat al artistei, ale cărei picturi în stil popular, cu tentă plată, i-au adus un număr imens de admiratori. Născută cu o infirmitate, artrită reumatoidă juvenilă, după cum se crede astăzi, care o împiedica să lucreze în afara casei, Lewis a ales să-și câștige existența din pictură. Lucrând din căsuța ei din Nova Scotia, unde, timp de zeci de ani, turiștii de vară treceau pe la ea să cumpere câte un tablou ca suvenir, Maud Lewis a asistat la creșterea vertiginoasă a popularității sale la mijlocul anilor 1960. Abia făcând față la cererea de lucrări, Lewis își desena pisicile după șabloanele realizate de soțul ei, Everett, apoi le picta în stilul său distinct, plat, pe care unii critici l-au comparat cu pictura tradițională a icoanelor din creștinismul răsăritean. În tabloul de față, pisicile plate ale lui Lewis sunt așezate pe un fundal la fel de plat, format din cer și iarbă; floarea de măr este redată prin pete de culoare, în timp ce fiecare lalea este realizată din trei tușe de vopsea în nuanțe variate. Pisicile negre sunt unice, cu blana zburlită la margini, mustățile și urechile bine conturate și ochii rotunzi și galbeni. Picta și pisici albe și cenușii, adesea la comandă. În pofida popularității ei, Maud Lewis a murit în sărăcie, chiar dacă a rămas în memoria colectivă ca figură emblematică și îndrăgită a Canadei și, desigur, ca pictoriță de pisici.

EMIR O. FILIPOVIĆ

Amprente de lăbuțe pe un manuscris din secolul al XV-lea păstrat la Arhivele de Stat din Dubrovnik, 2012

Fotografie, dimensiuni variabile

Obiceiul pisicilor de a se plimba nonșalant peste tastatura computerului, adesea în cele mai nepotrivite momente, este o sursă de frustrare bine cunoscută pentru cei care lucrează de acasă. Dar nu putem decât să ne imaginăm supărarea și spaima simțite de nefericitul copist din secolul al XV-lea când o pisică a vărsat călimara și s-a plimbat, lăsând urme de neșters pe manuscrisul pe care tocmai îl terminase. Pagina pătată, datând din 1445, a fost descoperită în Arhivele de Stat din Dubrovnik de Emir O. Filipović, profesor de istorie medievală la Universitatea din Sarajevo, Bosnia și Herțegovina. Deși scribii și copiștii din toate epocile și culturile au folosit pisicile pentru a-și proteja manuscrisele de rozătoare, forma familiară a lăbuțelor unei pisici era ultimul lucru pe care Filipović se aștepta să-l vadă în timp ce răsfoia volumul gros, care conține copii ale scrisorilor trimise diplomaților și negustorilor din Dubrovnikul medieval, în sudul Croației. Urmele de lăbuțe rămăseseră ascunse vreme de aproape 570 de ani. Fotografia făcută de Filipović cu descoperirea sa neobișnuită a devenit rapid virală după ce a fost distribuită online, iar oameni din întreaga lume au început să îl contacteze pentru a-l întreba despre proveniența manuscrisului și alte detalii pe care doreau să le includă în propriile postări despre urmele istorice. Deși popularitatea imaginii l-a surprins, s-a bucurat că acțiunile unei pisici medievale au adus, fără să vrea, o mare vizibilitate la nivel mondial arhivelor din Dubrovnik, care constituie o sursă de informații extraordinar de bine conservată pentru istoricii care studiază viața din zona Mediteranei medievală.

SLIM AARONS

Cat-Shaped Pool
(Piscină în formă de pisică), cca 1955

Imprimare pe hârtie fotografică, dimensiuni variabile

Chiar dacă pisicile se tem de apă, această piscină în formă de pisică, de la emblematicul Hotel Fontainebleau din Miami, fotografiată de George „Slim" Aarons (1916–2006), este un paradis acvatic. Prezență constantă în revistele glossy din anii '60 până în anii 1990, fotograful Aarons a documentat viața elitei de după Al Doilea Război Mondial. Obiectivul său i-a surprins pe toți – de la artiști boemi și celebrități până la membri ai înaltei societăți și politicieni – pentru reviste ca *Life* și *Town & Country*. După ani de suferință și violență în timpul serviciului său militar din război, Aarons a renunțat la aceste teme, preferând, așa cum spunea frecvent, „oameni atrăgători care fac lucruri plăcute în locuri plăcute". Fotografiile sale, bogat colorate și scăldate în lumină solară, emană o stare de relaxare și tihnă. Evitând utilizarea blițului și mizând pe lumina naturală, cadrele sale abundă în palmieri, piscine cu apă albastră sclipitoare, rochii viu colorate și costume impecabile. A fotografiat și animale, de la cele exotice, întâlnite de obicei în grădini zoologice, până la animale de companie răsfățate. Un alt fel de „animal" – această piscină, cu formele ei triunghiulare ascuțite amintind de urechi și cu mici insulițe din piatră în locul ochilor – constituia un element central al arhitecturii în stil „Miami Modern" de la Hotelul Fontainebleau. Acest stil include adesea detalii ludice, de inspirație nautică, de pildă ferestrele rotunde, tip hublou, culori vii și îndrăznețe și fațade asimetrice realizate din beton și sticlă. Deși forma de pisică era probabil greu de sesizat în timp ce înotai, fotografia aeriană inovatoare făcută de Aarons dezvăluie pe deplin aspectul felin, permițând privitorului să se bucure, indirect, de apele albastre ale piscinei în formă de pisică.

HENRI MATISSE

Marguerite au chat noir
(Marguerite cu o pisică neagră), 1910

Ulei pe pânză, 94 × 64 cm
Centre Pompidou, Paris

În 1910, Henri Matisse (1869–1954) a pictat-o pe fiica sa, Marguerite, ținând în poală o pisică mare și neagră. Deși astăzi poate părea un portret convențional, când a fost expusă prima dată această pictură plină de culoare a fost considerată radicală. În timp ce forma sinuoasă a pisicii reia volumul rotunjit rochiei, ambele elemente creează un contrast cu înfățișarea altfel austeră a tinerei cu postură frontală rigidă și halou de păr întunecat ce amintesc de icoanele bizantine. Acest stil prefigurează vizita lui Matisse în Rusia, din 1911, unde a fost profund impresionat de colecțiile de icoane din epoca bizantină care i-au inspirat portretele sale decorative, simplificate și redate în planuri plate, specifice acelei perioade. Prezența pisicii în această lucrare timpurie sugerează influențe din mediul apropiat. Filosoful Henri Bergson se bucura de o mare popularitate în cercurile pariziene după publicarea lucrării sale emblematice, în 1907, *Evoluția creatoare*, care evoca o lume organică dinamică, aflată într-o continuă mișcare. Inspirat de Bergson, Matisse a început să includă plante în portrete, sugerând astfel că modelele sale erau integrate în ritmul naturii; în acest caz, însă, lumea organică este reprezentată de felina surprinsă într-o stare de repaus dinamic. Mișcarea ei continuă și sinuoasă rezonează cu viziunea lui Bergson asupra unei lumi aflate într-o mișcare neîncetată. Silueta fluidă a pisicii, ca o pată de cerneală, anticipează lucrările următoare, mai abstracte, ale lui Matisse, în special friza sa monumentală *La Piscine* (1952), cu acele figuri albastre, ca de apă, care sar și se desfășoară cu aceeași grație și naturalețe.

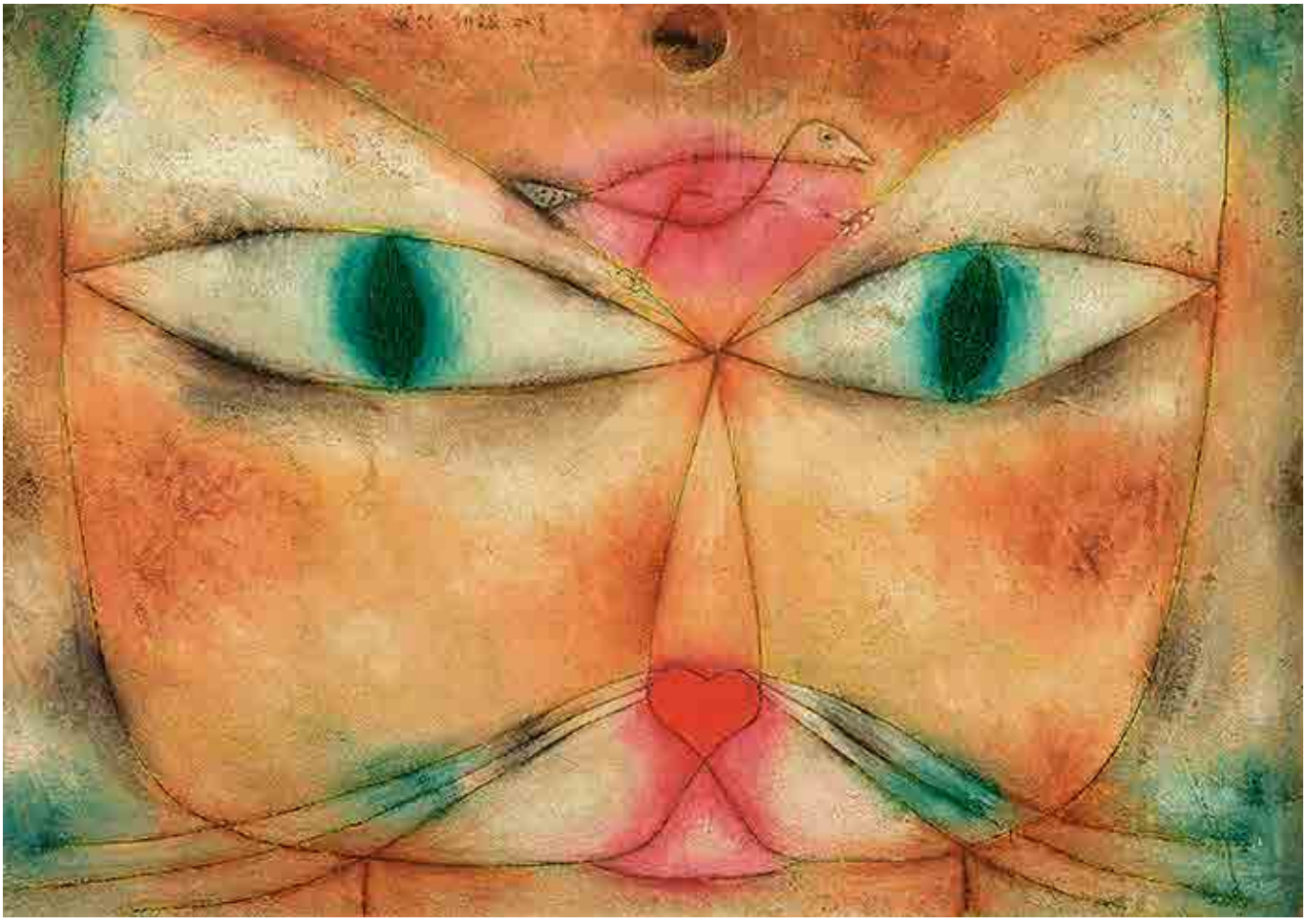

OSCAR DE LA RENTA

Doja Cat în rolul lui Choupette la Met Gala, 2023

Proteze de Malina Stearns

Prima zi de luni din mai – data la care are loc anual Met Gala – reprezintă cel mai important moment din calendarul modei. Evenimentul, care celebrează Costume Institute din cadrul Metropolitan Museum of Art din New York, este ocazia cu care lumea modei își asumă cele mai mari riscuri și generează cele mai virale momente. Ținuta Oscar de la Renta purtată de superstarul american de rap și pop Doja Cat a bifat toate aceste aspecte. Tema galei din 2023 a fost „Karl Lagerfeld: A Line of Beauty", un omagiu adus moștenirii regretatului creator de modă, cunoscut în special pentru rolul său de director creativ al casei Chanel. Creațiile lui Lagerfeld se remarcau printr-un mix inconfundabil de lux și eleganță fără compromisuri, îmbinate cu o notă de îndrăzneală și avangardă. Designerul era o prezență unică, purtând mereu un costum negru impecabil, cu guler apretat, ochelari de soare și mănuși fără degete, având părul argintiu strâns la spate într-o coadă îngrijită. Dar în ultimii ani de viață, cel mai remarcabil accesoriu al său a fost îndrăgita pisică albă birmaneză, Choupette, căreia i-a lăsat moștenire o parte din avere în 2019. Ținuta lui Doja este un omagiu adus lui Choupette, printre cele mai faimoase – și mai răsfățate – pisici din lume. Rochia cu glugă, cu mărgele cusute de mână, a fost o colaborare de șase luni între stilistul lui Doja Cat, Brett Alan Nelson, și co-directorii de creație ai lui Oscar de la Renta, Laura Kim și Fernando Garcia. Lovitura de grație – protezele de inspirație felină create de Malina Stearns – au fost sugerate chiar de Doja Cat. Deși Choupette a refuzat să participe, acest omagiu excentric adus companioanei feline a lui Lagerfeld a reprezentat și cel mai potrivit elogiu adus bărbatului care, prin cele șase decenii petrecute de el în lumea modei, a dat o nouă traiectorie designului modern.

PAUL KLEE

Katze und Vogel (Pisică și pasăre), 1928

Ulei și cerneală pe pânză pregătită cu gesso, montată pe lemn, 38,1 × 53,2 cm
Museum of Modern Art, New York

„Arta nu reproduce vizibilul, ci îl face vizibil." Așa afirma artistul elvețian de naționalitate germană Paul Klee (1879–1940) în *Mărturisirea de creație* făcută în 1920. Ca modernist, Klee a dezvoltat un stil personal și poetic, căutând semne care să exprime esența interioară a lucrurilor. Deși tabloul are dimensiuni reduse – la fel ca majoritatea lucrărilor sale –, această pisică – sau, mai exact, chipul ei – ocupă întregul cadru. Ochii ei migdalați îi acoperă fața de la o ureche la alta, iar nasul roz are forma unei inimi. Făptura captivează privitorul cu ochii ei verzi și misterioși, părând mai degrabă un înțelept decât un animal domestic, în ciuda mustăților lungi. Artistul redă în acest prim-plan ambiguitatea pisicii: deopotrivă adorabilă și înfricoșătoare. În loc de un *bindi* pe frunte – semnul aducător de noroc purtat în mod obișnuit de femeile hinduse, jainiste și budiste –, această pisică poartă o pasăre. Creatura este lipsită de aripi, sugerând că ar putea fi prizoniera pisicii și simbolizând instinctul de vânător și natura avidă a felinei. Klee reușește să transmită o expresivitate remarcabilă cu o simplitate desăvârșită, punând în evidență trăsăturile principale ale pisicii într-o manieră directă, prin linii negre și culori complementare vibrante. Pentru Klee, expresivitatea specifică universului infantil reprezenta forma cea mai pură, fiind sinceră și liberă. Așa cum nota în jurnalul său: „Există încă origini primordiale ale artei. Copiii nu sunt mai puțin înzestrați, iar sursa darurilor lor este înțelepciunea."

GRUMPY CAT

Meme-ul original Grumpy Cat, (Pisica morocănoasă), 2012

Fotografie, dimensiuni variabile

Grumpy Cat și expresia ei încruntată – descrisă de *The New York Times* drept „o privire pătrunzătoare plină de dispreț" – au fost omniprezente în mediul online în anii 2010. Acest animal de companie cu o îmbufnare permanentă – a cărei fizionomie posomorâtă era, probabil, rezultatul nanismului felin – a schimbat, la propriu, chipul internetului. Grumpy Cat a devenit celebră în 2012, după ce stăpâna ei a distribuit o fotografie pe Reddit însoțită de mesajul: „Faceți cunoștință cu Grumpy Cat". Ca răspuns la comentariile celor care susțineau că fotografia fusese modificată digital, stăpâna ei, Tabatha Bundesen, a publicat un videoclip pe YouTube pentru a demonstra autenticitatea acelei expresii; materialul a strâns peste 1,5 milioane de vizualizări în treizeci și șase de ore, transformând-o pe felină într-o vedetă a mediului digital. Grumpy Cat a devenit un meme viral folosit pentru a ilustra nemulțumirile utilizatorilor de internet, având adesea suprapus peste imagine un text sugestiv – plasat deasupra sau dedesubtul chipului încruntat –, spre exemplu celebra replică: „M-am distrat o dată. A fost groaznic." După ce a primit titlul de „Meme-ul anului" la gala Webby Awards din 2013, Grumpy Cat a devenit un fenomen în toată regula: a semnat contracte pentru filme și cărți, a obținut rolul de „pisică-purtător de cuvânt" oficial al brandului Friskies și a ajuns să aibă imaginea imprimată pe aproape o mie de produse în magazinul ei oficial. Deși Grumpy Cat a încetat din viață în 2019, după ce își construise un adevărat imperiu mediatic, capacitatea ei unică de a-i face pe oameni să zâmbească, în ciuda expresiei posomorâte, rămâne una dintre cele mai puternice și longevive prezențe din lumea memelor de pe internet.

WALASSE TING

Colorful Cats (Pisici viu colorate), dată necunoscută

Acuarelă pe hârtie, 68 × 107,5 cm
Colecție privată

Aceste pisici viu colorate, în mijlocul unui câmp înflorit, sunt creația pictorului și poetului autodidact chinez-american Walasse Ting (Ding Xiongquan, 1928–2010). Ting și-a început cariera artistică la Hong Kong în 1946, combinând tehnicile caligrafice și pictura în cerneală specific chineze. S-a mutat la Paris în 1952, unde s-a alăturat grupului de artiști CoBrA, a cărui idee centrală era spontaneitatea. La sfârșitul anilor 1950, Ting a plecat la New York, unde a rămas cea mai mare parte a vieții, cunoscând direct tendințele estetice majore ale epocii, inclusiv arta pop, pictura de acțiune și expresionismul abstract. Aceste influențe, împreună cu apropierea sa de anumiți artiști, așa ca Pablo Picasso (vezi p. 204) și Henri Matisse (al cărui „-sse" a fost adoptat de Ting pentru propriul său nume occidental; vezi p. 90), s-au unit în stilul inimitabil și exuberant al artistului. Nudurile feminine, papagalii, caii și pisicile au fost printre motivele sale preferate, toate realizate într-o paletă agresiv psihedelică: galben-acid, roz-intens, albastru-electric și oranj-fluorescent, rezultând compoziții pline de o energie fără limite. Cu toate astea, cea mai faimoasă creație a sa rămâne un volum din poezia proprie, *1¢ Life* (1964), pentru care Ting, ajutat de prietenul și colegul său pictorul Sam Francis, a reușit să obțină lucrări de artă de la douăzeci și opt de artiști de seamă ai zilei, printre care Andy Warhol (vezi p. 95), Roy Lichtenstein, Robert Indiana și Joan Mitchell. Făpturile care populează *Colorful Cats* dau ascultare pisicilor din acuarelele lui Warhol: în ambele ipostaze, nuanțele intens colorate reprezintă caracteristica lor definitorie.

SATORU TSUDA

Album Namennayo Matakichi No Kattobi, 1981

Fotografie din cartea tipărită, 25,4 × 21,1 cm

Două pisici, îmbrăcate în stilul pe care un public japonez l-ar recunoaște drept specific delincvenților juvenili, pozează sfidător între două mașini sport în această fotografie, care a declanșat un fenomen cultural. Servieta sprijinită de mașina albă și steagul japonez poartă ambele sloganul: „All Japan Fast Feline Federation: You Won't Lick Us!", mesajul fiind: „Nu vă puneți cu noi!" Această imagine bizară a dat marea lovitură, vânzându-se în nu mai puțin de opt milioane de exemplare la începutul anilor 1980. Mesajul de rebeliune, împotriva normelor sociale, pe care îl transmite – deși într-un registru jucăuș – a declanșat o adevărată nebunie pentru *Namennayo,* acest gen de fotografii cu pisici lansat de fotograful japonez Satoru Tsuda (în Statele Unite, a fost comercializat sub numele de Perlorian). La început, lui Tsuda nu-i plăceau pisicile, deoarece făceau victime în rândul păsărilor pe care le hrănea el, dar și-a schimbat părerea după ce a salvat patru pisoi abandonați, de care s-a îndrăgostit în timp ce îi ajuta să se pună pe picioare. Ideea de a îmbrăca pisoii i-a venit când l-a văzut pe unul dintre ei jucându-se cu hainele de păpuși: imaginea rezultată a fost prima dintr-o serie. Pentru a realiza aceste fotografii, Tsuda a creat o dioramă de mărimea unei pisici, cuprinzând scene diverse, de la locuri de camping la bucătării, pentru ca apoi să își îmbrace modelele în costume concepute să fie cât mai confortabile cu putință. Este foarte important să menționăm că el a folosit doar pisici care erau încântate să fie îmbrăcate, iar fiecare ședință foto dura doar zece minute, ca să nu le streseze. În urma fenomenului *Namennayo* au apărut peste cinci sute de produse legate de tema pisicilor, inclusiv jocuri video și cărți de joc de colecție, iar marca rămâne populară și astăzi.

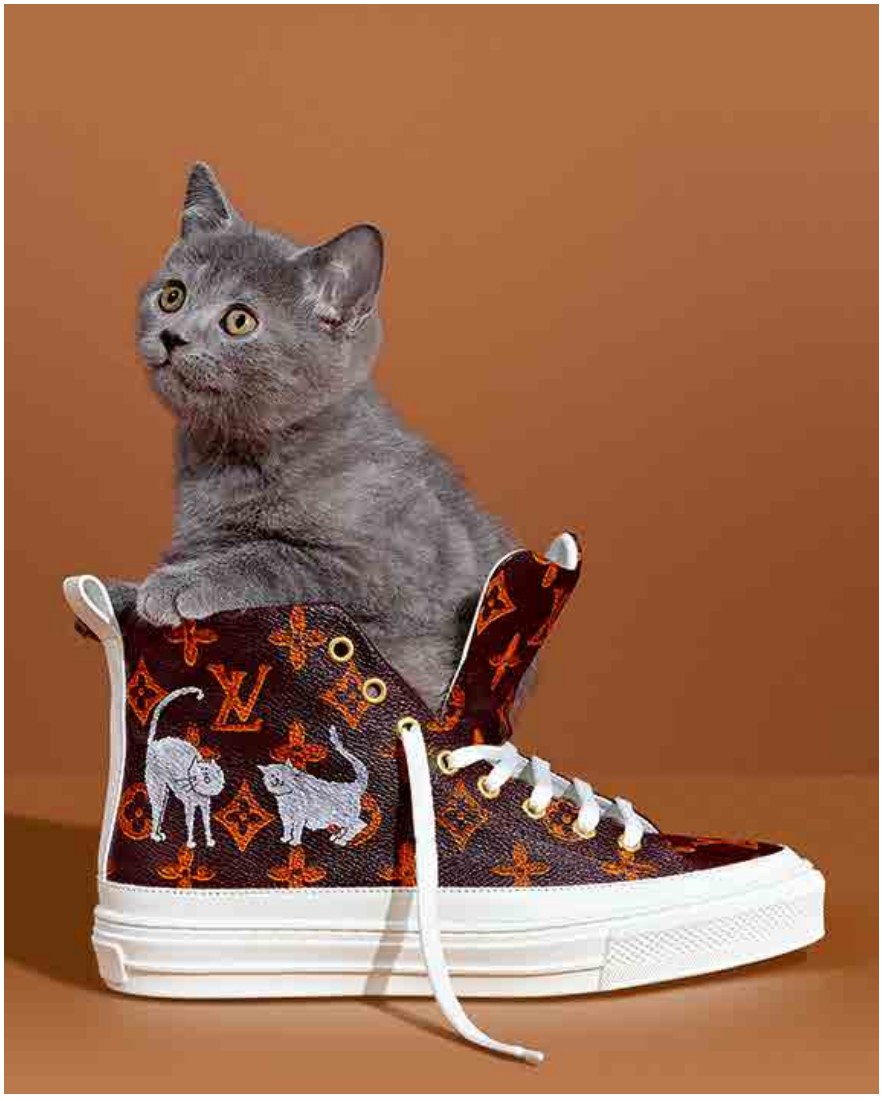

VANESSA STOCKARD

Kevin the Kitten (Kevin, pisoiul), 2023

Ulei pe dibond, 40 × 40 cm
Colecție privată

Împodobit cu o coroană aurie și un guler încrețit, acest ghemotoc de blană neagră cu ochi mari – cunoscut sub numele de Kevin – este un protagonist nelipsit din picturile pline de umor și suprarealism ale artistei australiene Vanessa Stockard (n. 1975). Jucăușul pisoi apare în cele mai neașteptate ipostaze: când relaxându-se în fotolii și pe canapele Regency, când cocoțat pe ciuperci, când plutind pe o rață uriașă de cauciuc, când cârmind o barcă pe mare agitată. Kevin apare frecvent și în reinterpretările artistei după capodopere istorice. Poate fi zărit, de pildă, în apă alături de Ofelia lui John Everett Millais sau cuibărit în poala mamei lui Whistler. În alte lucrări, atârnă de podețul de peste iazul cu nuferi al lui Monet ori se odihnește pe turbanul fetei cu cercel de perlă a lui Vermeer. Personajul a luat naștere când Stockard a observat pe podeaua atelierului o șosetă neagră făcută ghem, care i-a amintit de un pisoi. I-a dat șosetei un nume și o personalitate, hotărând să o folosească drept avatar în picturile ei. De atunci, Kevin a trecut prin tot felul de aventuri, oriunde imaginația artistei a ales să-l poarte. Stockard a iubit dintotdeauna pisicile, considerându-le o sursă nesfârșită de divertisment. În copilărie, a avut o pisică neagră din rasa Manx, pe care a îndrăgit-o în ciuda temperamentului agresiv. Ca un omagiu adus acelei făpturi, Stockard include uneori în picturile ei o pisică neagră cu privire posomorâtă, pe nume Satan; ea apare alături de Kevin, servind drept contrapondere malițioasă la firea sa neliniștită și agitată.

LOUIS VUITTON ȘI GRACE CODDINGTON

Stellar Sneakers, din Catogram, 2018

Pânză, cauciuc și feronerie aurie

Două pisici persane desenate manual împodobesc o gheată sport marcată cu monograma emblematică Louis Vuitton, iar un pisoi persan gri stă cuibărit înăuntrul ei, făcând-o și mai atrăgătoare. Gheata este rezultatul unei colaborări din 2018 dintre casa franceză de haute couture Louis Vuitton și stilista de modă newyorkeză de origine britanică Grace Coddington (n. 1941), cunoscută pentru lunga ei carieră ca director de creație la *Vogue*. Renumită pentru stilul ei, părul roșu-aprins și dragostea pentru pisici, Coddington a conlucrat cu directorul artistic de la Louis Vuitton – prietenul și colaboratorul ei frecvent, iubitorul de câini Nicolas Ghesquière – pentru a-și imortaliza animalele lor preferate într-o colecție limitată numită *Catogram*. Pumpkin și Blanket, persanele lui Coddington, apar aici în schițe realizate de mândra lor stăpână, contrastând cu monograma portocalie (în semn de recunoaștere binevoitoare a culorii părului lui Coddington) și fondul cafeniu imediat recognoscibil ca nuanță clasică Louis Vuitton. Pe alte piese din colecție apar pisici jucăușe, dar și câini și șoareci, răspândiți pe genți din piele, țesuți în șaluri și eșarfe și imprimați pe pijamale de mătase. Pentru lansarea *Catogram*, Pumpkin și Blanket au pus stăpânire și pe magazinul Louis Vuitton din Meatpacking District, New York, cu o Blanket de dimensiuni mari întâmpinând cumpărătorii de pe acoperișul clădirii. Schițele de pisici ale lui Coddington au apărut și în alte colaborări, inclusiv pe ceainice pentru magazinul londonez Liberty și într-o pictură murală pentru San Vicente Bungalows din Hollywood, în 2023. Coddington descrie astfel inspirația care stă la baza operei sale: „Toate pisicile mele își trăiesc viața și se amuză."

CREDITE PENTRU TEXTE

Editura le mulțumește următorilor autori pentru textele individuale:

Sara Bader: 19, 35, 86, 139, 158, 217;

Yekaterina Barbash: 29, 132, 175; Tim Cooke: 9, 24, 27, 34, 59, 64, 84, 86, 104, 115, 128, 145, 153, 160, 166, 196, 208, 216

Anita Croy: 13, 25, 26, 30, 38, 39, 45, 55, 57, 66, 69, 71, 72, 74, 75, 76, 78, 82, 83, 96, 101, 108, 118, 120, 127, 130, 136, 138, 143, 148, 162, 163, 176, 177, 181, 183, 186, 194, 197, 205, 212, 220;

Ellen Mara De Wachter: 36, 40, 102, 114, 131, 146, 150, 155, 157, 172, 189, 199

Catherine Ingram: 89, 90, 204

Leïla Jarbouai: 23, 48, 51, 68, 94, 110, 119, 147, 180, 188

Rebecca Morrill: 15, 50, 126, 211

Ilana Novick: 22, 56, 67, 112, 124, 125, 159, 170, 214

Hannah Silver: 91, 95, 178, 218, 223

Katy Sprinkel: 11, 14, 18, 28, 31, 32, 33, 37, 52, 58, 81, 92, 97, 98, 103, 105, 113, 116, 117, 122, 135, 142, 144, 151, 154, 171, 174, 182, 184, 191, 192, 195, 207, 213

David Trigg: 10, 20, 42, 44, 47, 54, 60, 61, 63, 70, 73, 106, 107, 121, 129, 152, 164, 173, 185, 190, 202, 206

Alexandra Zagalsky: 16, 41, 43, 62, 77, 80, 85, 109, 123, 133, 134, 137, 161, 165, 167, 169, 179, 198, 203, 222.

CREDITE PENTRU IMAGINI

S-au depus toate eforturile rezonabile pentru a identifica deținătorii drepturilor de autor. Eventualele erori și omisiuni vor fi corectate în edițiile ulterioare. Dorim să le mulțumim tuturor artiștilor, ilustratorilor, fotografilor, colecționarilor, bibliotecilor, instituțiilor și muzeelor care ne-au acordat permisiunea de a include imaginile lor.

Slim Aarons / Stringer: 67; © Gertrude Abercrombie, Image: Smithsonian American Art Museum / Art Resource / Scala, Florence: 173; © 2025 ADAGP, Paris and DACS, London, Image: Christie's Images / Bridgeman Images: 189; © 2025 ADAGP Paris and DACS London, Courtesy Gagosian, Photo: Thomas Lannes: 203; © 2025 ADAGP, Paris and DACS, London, Image: © The Metropolitan Museum of Art / Art Resource / Scala, Florence: 80; Photo © AGIP / Bridgeman Images: 149; Album / Alamy Stock Photo: 150; Dirk Altenkirch / Courtesy of Tomi Ungerer and Ayla Suzan Yöndel: 77; Anacostia Community Museum / The Smithsonian Institution: 9; © Anne Arnold, Courtesy Alexandre Gallery, New York: 101; © 2025 ARS, NY and DACS, London, Image: Smithsonian American Art Museum / Art Resource / Scala, Florence: 31; Collection of the Art Gallery of Nova Scotia, bequest of Margaret and Ian Hill, Dartmouth, Nova Scotia, 2024: 39; ARTGEN / Alamy Stock Photo: 30, 74; The Art Institute of Chicago: 92, 163, 166; The Art Institute of Chicago / Art Resource, NY / Scala, Florence: 18, 104; © Ay-O, Image: National Museum of Asian Art, Smithsonian Institution, The Pearl and Seymour Moskowitz Collection, S2021.5.18: 161; © 2025 Estate of Will Barnet / VAGA at ARS, NY and DACS, London, Digital image Whitney Museum of American Art / Licensed by Scala: 202; Mychael Barratt: 156; © 2025 Romare Bearden Foundation / VAGA at ARS, NY and DACS, London, Image: Smithsonian American Art Museum / Art Resource / Scala, Florence: 71; Courtesy Pierre Bellot and 56 HENRY, New York: 221; © 2025 Charles Blackman / Copyright Agency. Licensed by DACS, Chau Chak Wing Museum Collection, The University of Sydney: 45; Courtesy Lydia Blakeley and Niru Ratnam, London, Photo: Lydia Blakeley: 159; Courtesy Boston Public Library: 44; Fernando Botero, Photo: Natalija Sahraj / Shutterstock: 131; Courtesy Boucheron: 25; Bridgeman Images: 36; British Library / Album / Alamy Stock Photo: 65; © The Trustees of the British Museum: 29, 175; Brooklyn Museum, 30.1478.101_PS20: 102; © Brooklyn Museum / Bridgeman Images: 187; Photo © Brooklyn Museum / Charles Edwin Wilbour Fund / Bridgeman Images: 132; Courtesy of Thom Browne: 171; © 2025 Calder Foundation, New York / DACS, London, Image: Museum of Contemporary Art Chicago / Art Resource, NY: 123; © 2025 Estate of Leonora Carrington / ARS, NY and DACS, London: 188; © Walter Chandoha / Trunk: 19; Chau Chak Wing Museum, The University of Sydney, Nicholson Collection, NM48.2, Photo: Rowan Conroy: 81; Manufactured by Chia Pet for Joseph Enterprises, Grown by Olivia Clark, Photo: Chris DeWitt: 105; © 2025 Chicago Woodman LLC Judy Chicago / DACS: 15; © Jee-ook Choi: 198; Christie's Images / Bridgeman Images: 88–9, 142, 144; Christie's Images, London / Scala, Florence: 216; B Christopher / Alamy Stock Photo: 207; Cooper- Hewitt, Smithsonian Design Museum / Art Resource, NY / Scala, Florence: 58, 169; Mike Coppola / Getty Images: 191; CPA Media Pte Ltd / Alamy Stock Photo: 106; Ralph Crane / The LIFE Picture Collection / Shutterstock: 172; © 2025 DACS: 218; © 2025 DACS, Image: Album / Fine Art Images: 140–41; © 2025 DACS, Courtesy

Matthew Marks Gallery, Photo: Thomas Ruff: 136; TM © 1981 RUG LTD. CATS LOGO DESIGNED BY DEWYNTERS: 38; © 1951 Disney: 21; © 1970 Disney: 209; Dreams Inc: 179; © 2025 The Easton Foundation / VAGA at ARS, NY and DACS, London, Photo: Christopher Burke: 83; © 2025 Martin Eder, Courtesy Galerie EIGEN + ART Leipzig / Berlin / DACS, Photo: Uwe Walter: 201; Enikő Eged: 174; © Stephen Eichhorn: 135; Salah Elmur: 59; © 2025 Tracey Emin. All rights reserved, DACS: 66; M. C. Escher's "White Cat" © 2025 The M. C. Escher Company-The Netherlands. All rights reserved. www.mcescher.com: 122; Fairchild Archive / Contributor: 137; © Mary Fedden. All rights reserved 2025 / © Mary Fedden. All rights reserved 2025 / Bridgeman Images: 49; Courtesy Emir O. Filipović: 54; © Fleming-Wyfold Art Foundation / © Estate of Dame Elizabeth Blackadder. All rights reserved 2025 / Bridgeman Images: 186; © Masahisa Fukase Archives, Courtesy Atelier EXB: 40; © Nicolás García Uriburu, Image: Bridgeman Images: 134; GARFIELD © Paws, Inc. Reprinted with permission of ANDREWS MCMEEL SYNDICATION. All rights reserved: 219; The J. Paul Getty Museum, Los Angeles: 115, 194; © 2025 Succession Alberto Giacometti / DACS, Image © The Metropolitan Museum of Art / Art Resource / Scala, Florence: 51; © Edgardo Giménez, Courtesy of MC Galería: 148; © Robert Gober, Courtesy the artist, Paula Cooper Gallery, and Matthew Marks Gallery, Photo: Andrew Moore: 22; © Nan Goldin: 56; Image provided with permission of The Edward Gorey Charitable Trust: 69; Grumpy Cat Image © Grumpy Cat LTD. https://www.grumpycats.com / Used with permission: 111; The Solomon R. Guggenheim Foundation / Art Resource, NY / Scala, Florence: 50; © Philippe Halsman / Magnum Photos: 34; Kyoko Hamada: 185; Ram Han: 28; © Sally J. Han, Photo: Jason Mandella: 167; © Mikiko Hara, Courtesy IBASHO: 124; © 1980 Edie Harper: 16–7; CAVE FELEM, drawing by Christine Henry © Hermès Paris, 2025: 8; Heritage Images / Getty Images: 24; Hirshhorn Museum and Sculpture Garden: 55; Courtesy Andy Holden and Charles Moffett, New York, Photo: Thomas Barratt: 210–11; Peter Horree / Alamy Stock Photo: 82; HP Prints / Courtesy of Bienaimé: 212; © Sohrab Hura / Magnum Photos: 222; Photo © Indianapolis Museum of Art / Bridgeman Images: 86; Jazz Workshop, Inc. and Charles Mingus: 158; Photo Josse / Scala, Florence: 68; Dimitrios Kambouris / Staff: 97; © 2020 Judith Kerr, Reprinted by permission of HarperCollins Publishers Ltd: 139; Krazy Kat © 1938 King Features 231 Syndicate, Inc. World Rights Reserved: 63; © Jeff Koons: 91; Courtesy David Kordansky Gallery, Photo: Ed Mumford: 11; Kunsthalle Bremen, The Kunstverein in Bremen: 180; Lalique Kitten sculpture, amber crystal © Lalique SA: 117; Lawrences Auctioneers, Crewkerne: 120; Lebrecht History / Bridgeman Images: 94; Nina Leen / The LIFE Picture Collection / Shutterstock: 118; Sangsoo Lee: 73; From the Collection of Ann Lewis and Mike Sponder: 138; Library of Congress, Prints and Photographs Division: 13, 72, 133, 184; David Lichtneker / Alamy Stock Photo: 53; Courtesy Nikki Maloof and Perrotin: 37; © Kerry James Marshall, Courtesy the artist and David Zwirner, London: 125; Andrew Marttila: 217; M.Chat, Photo: Ferdinand Feys: 10; MIGUEL MEDINA / AFP via Getty Images: 75; © 2000– 2026 The Metropolitan Museum of Art. All rights reserved: 26, 57, 79, 86, 96, 127, 153, 160, 183; Image © The Metropolitan Museum of Art / Art Resource / Scala, Florence: 14, 98, 206; MINAMI: 195; The Minneapolis Institute of Art: 48; Missouri History Museum: 146; Image by Bill Muganda under Kenyan Library on Instagram: 103; Digital image The Museum of Modern Art, New York / Scala, Florence: 110; Museum of the City of New York Collections: 196; Courtesy Godwin Champs Namuyimba: 170; © Yoshitomo Nara: 178; © Estate of John Northcote Nash. All rights reserved 2025 / Bridgeman Images: 130; National Gallery of Art: 99; © Kohei Nawa, Courtesy Pace Gallery, Photo: Nobutada OMOTE: 213; © The Estate of Alice Neel, Courtesy The Estate of Alice Neel and David Zwirner: 112; New York Public Library: 168, 181; Jodie Niss: 32; Masayuki Oki @okirakuoki: 190; © Gabriel Orozco, Courtesy the artist and Marian Goodman Gallery: 121; © Laura Owens, Courtesy the artist and Sadie Coles HQ, London, Photo: Douglas M. Parker Studio: 76; Michael Parkin Gallery / Bridgeman Images: 220; Gordon Parks / The LIFE Picture Collection / Shutterstock: 214; © Martin Parr / Magnum Photos: 93; Endre Penovác: 165; Philadelphia Museum of Art: 192; © 2025 Succession Picasso / DACS, London, Image: Bridgeman Images: 204; Courtesy Cait Porter and Marinaro, NY, Photo: Olympia Shannon: 100; Illustration from The Tale of Tom Kitten by Beatrix Potter. Copyright © Frederick Warne & Co., 1907, 2002. Frederick Warne & Co is the owner of all rights, copyrights and trademarks in the Beatrix Potter character names and illustrations: 42; © 2025 Mavis Pusey / VAGA at ARS, NY and DACS, London, Image courtesy the Petrucci Family Foundation Collection of African American Art, Photo: Phil Stein: 129; Courtesy Elizabeth Radcliffe and Margot Samel, NYC, Photo: Matthew Sherman: 52; Photo © Marco Ravenna / Bridgeman Images: 64; RMNGrand Palais / Georges Meguerditchian / Dist. Photo SCALA, Florence: 90; Saint Louis Art Museum, Museum Purchase, Friends Endowment Fund, and funds provided by the Maymar Corporation: 154; Courtesy Zeinab Saleh and Château Shatto, Los Angeles, Photo: George Darrell: 197; Image courtesy San Antonio Museum of Art, Photo: Alayna Barrett Fox: 143; Photo Scala, Florence: 108, 147, 193; Photo Scala, Florence / Heritage Images: 47–8; HUCKLE CAT'S BUSIEST DAY EVER by Richard Scarry, Used with permission form Penguin Random House: 85; © Estate of Fritz Scholder / National Museum Of The American Indian, Smithsonian Institution (26/6393): 128; Book Cover from THE CAT IN THE HAT by Dr. Seuss, TM and copyright © by Dr. Seuss Enterprises, L.P. 1957, renewed 1985. Used by permission of Random House Children's Books, a division of Penguin Random House LLC. All rights reserved: 12; Jamel Shabazz: 43; © 2025 David Shrigley. All Rights Reserved, DACS: 223; Max Siedentopf: 113; © 1980 Sandy Skoglund: 151; © Kiki Smith, Courtesy Pace Gallery: 182; Photo Smithsonian American Art Museum / Art Resource / Scala, Florence: 27; © Linda Stark, Courtesy the artist and Ortuzar, New York, Photo: Brian Forrest: 20; Photo: Luke Stephenson: 199; Vanessa Stockard: 164; Satomi Sugiyama: 84; Swiss National Library, GS-GUGEMIND- F-11: 60; © Tate Images: 126; Courtesy Lenore G. Tawney Foundation, Image: Archives of American Art, Smithsonian Institution: 205; Tennants Auctioneers, North Yorkshire: 33; Andrew Testa / Panos Pictures: 61; © 2025 Estate of Walasse Ting ARS, NY and DACS, London, Image: Christie's Images / Bridgeman Images: 116; Nyan Cat Image is © and ® of Christopher Orlando Torres / https://www.nyan. cat / Used with permission: 41; © Bill Traylor Family Inc., WhosBillTraylor.com, Image: Ricco/Maresca Gallery: 157; © Satoru Tsuda: 145; © 2025 Remedios Varo, DACS / VEGAP, Image: Christie›s Images, London / Scala, Florence: 119; Laura Venditti: 107; © Victoria and Albert Museum, London: 62, 162; © LOUIS VUITTON MALLETIER / TOBY MCFARLAN POND: 177; Walters Art Museum: 200; © 2025 The Andy Warhol Foundation for the Visual Arts, Inc. / Licensed by DACS, London, Image: Christie's Images / Bridgeman Images: 95; Wikimedia Commons: 22, 70, 78, 114, 155, 176; Xuan Loc Xuan: 35; Fumi Yanagimoto: 215; Poster design by Gints Zilbalodis & Pēteris Tenisons, Copyright © 2024 Dream Well Studio, Sacrebleu Productions, Take Five: 152.

SAVOIR-VIVRE®
AQUARELLE

Colecţie coordonată de Dana MOROIU

CAT: EXPLORING THE FELINE WORLD
© 2026 Phaidon Press Limited
This Edition published by Baroque Books & Arts under licence from
Phaidon Press Limited, of 2 Cooperage Yard, London E15 2QR, England.
All rights reserved. No part of this publication may be reproduced, stored in a
retrieval system or transmitted, in any form or by any means, electronic, mechanical,
photocopying, recording or otherwise, without the prior permission of Phaidon Press.

PISICA ÎN ARTĂ
© 2026 Phaidon Press Limited
Prezenta ediție este publicată de Baroque Books & Arts sub licența acordată
de Phaidon Press Limited, cu sediul în 2 Cooperage Yard, Londra E15 2QR, Anglia.
Toate drepturile rezervate. Nicio parte a acestei publicații nu poate fi reprodusă,
stocată într-un sistem de recuperare a informațiilor sau transmisă, sub nicio formă
și prin niciun mijloc, electronic, mecanic, prin fotocopiere, înregistrare sau prin alte
metode, fără acordul prealabil al Phaidon Press.

© Baroque Books & Arts®, 2026

Commissioning Editor: Olivia Clark
Design copertă: Julia Hasting
Lector: Nicoleta Valentina Arsenie

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
Shaw, Hannah
Pisica în artă / Hannah Shaw, Leïla Jarbouai;
trad. din lb. engleză de Mihai Marian. - Bucureşti: Baroque Books & Arts, 2026
Index
ISBN 978-630-6522-89-7
I. Jarbouai, Leïla
II. Marian, Mihai (trad.)
7

Tipărit la ALFÖLDI NYOMDA ZRT.